

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การแนะแนวเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาที่จะช่วยเสริมสร้างพัฒนาตัวผู้เรียนให้มีการเจริญเติบโตทุกด้าน ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา การแนะแนวเป็นปัจจัยสำคัญของการศึกษาในระดับมัธยมศึกษา เพราะในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นนักเรียนจะมีอายุตั้งแต่ 12-15 ปี ซึ่งเป็นระยะวัยรุ่น พรรณี ช. เจนจิต (2538, หน้า 264) ได้กล่าวว่า “วัยรุ่นจะมีลักษณะการเปลี่ยนแปลงทั้งด้านร่างกาย ทางชีววิทยา และการปรับสภาพจิตใจเด็กจะเริ่มสนใจเกี่ยวกับรูปร่าง หน้าตา และสรีระของตนเองอย่างมาก เป็นวัยที่ถือว่ามีช่องว่างระหว่างพ่อแม่มากที่สุด” ผู้ใหญ่จะต้องมีความเข้าใจในธรรมชาติของเด็กวัยนี้ เพื่อจะสามารถให้ความช่วยเหลือได้ตรงตามความต้องการ

ในปัจจุบันสภาพเศรษฐกิจและสังคมเปลี่ยนแปลงไปอย่างมากและรวดเร็ว คนในยุคปัจจุบันต้องดิ้นรนสู้กับภาวะค่าครองชีพสูงเพื่อความอยู่รอด ทั้งพ่อและแม่ออกไปทำงานนอกบ้านต้องห่างเหินลูกไม่มีเวลาใกล้ชิดอบรมแนะนำสั่งสอนลูก ครูจึงเป็นผู้มีหน้าที่แทนผู้ปกครองของนักเรียน นอกจากนี้ปรัชญาทางการศึกษาเปลี่ยนไป หลักสูตรใหม่ยืดหยุ่นให้โอกาสนักเรียนได้เลือกวิชาเรียนได้มากขึ้นตามความถนัด ความสามารถ และความสนใจ ปัญหาการเรียนจึงเพิ่มมากขึ้น เช่น นักเรียนเลือกวิชาเรียนไม่ถูก เรียนไม่เข้าใจ เรียนไม่ทัน สอบตก จึงต้องพึ่งบริการแนะแนว (สถิต วงศ์สุวรรณ, 2531, หน้า 8)

วัชรีย์ ทรัพย์มี (2531, หน้า 13) ได้กล่าวถึงบทบาทของการแนะแนวที่มีต่อการจัดการศึกษาว่า “การแนะแนวช่วยให้นักเรียนมีความมั่นคงทางจิตใจ เข้าใจตนเองปรับตัวเข้ากับผู้อื่นและสิ่งแวดล้อมได้ และยังช่วยให้ครูเข้าใจนักเรียนแก้ปัญหาของนักเรียนได้ เป็นแหล่งข้อมูลแก่ผู้บริหารโรงเรียนเพื่อปรับปรุงหลักสูตรให้เหมาะสมกับความต้องการของนักเรียน การแนะแนวจะได้ข้อมูลทั้งการศึกษา การเลือกอาชีพ การดำรงชีวิตในสังคมและก้าวไปสู่ความสำเร็จในชีวิตต่อไป” ผู้ที่มีหน้าที่ในโรงเรียน

จึงมีบทบาทที่สำคัญที่ต้องศึกษาสภาพความต้องการของนักเรียน เพื่อจะได้กำหนดแนวทางการแก้ไขและส่งเสริมพัฒนาการของนักเรียน

ครูแนะแนวจึงมีบทบาทมากมายที่นักเรียนคาดหวังหรือประสงค์จะให้ เป็น เช่น การวางตัวให้เป็นที่ยอมรับให้ความสนใจดูแลเอาใจใส่ กระตุ้นให้นักเรียนทำกิจกรรมด้วยความพึงพอใจ ติดตามนักเรียนด้วยวิธีต่าง ๆ สามารถประสานงานกับผู้อื่นได้เป็นอย่างดี ให้คำปรึกษาแก่นักเรียนที่มาขอรับการปรึกษา ช่วยนักเรียนวางแผนการศึกษาหรืออาชีพ ใจกว้างยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น รักษาความลับของนักเรียนได้ มีความเมตตากรุณาและที่สำคัญเป็นบุคคลที่ไว้วางใจ เชื่อใจของนักเรียน ซึ่งครูแนะแนวจำเป็นต้องปฏิบัติหน้าที่ของตน ให้สอดคล้องกับความต้องการตามความคาดหวังของบุคคลทุกฝ่ายในสังคม ดังที่ ถวิล ธาราโกชน์ (2532, หน้า 77) ได้กล่าวว่า “ความคาดหวังเป็นสิ่งที่จำเป็นมากในการทำงานเพราะการทำงานใดก็ตาม ถ้าเรามีความหวังมากเราย่อมตั้งใจทำงานนั้นมาก การประสบผลสำเร็จในงานนั้นย่อมจะมีมาก แต่ถ้าเรามีความคาดหวังน้อยเราอาจตั้งใจทำงานน้อยการประสบผลสำเร็จก็ย่อมจะมีน้อย” ความคาดหวังเป็นแรงจูงใจอันสำคัญที่จะทำให้การปฏิบัติงานด้านต่าง ๆ ประสบผลสำเร็จ ถ้าหากครูแนะแนวมีบทบาทที่ดีตามความคาดหวังของนักเรียน ซึ่งส่งผลให้นักเรียนมีแรงจูงใจในการเรียนมากขึ้นและทำให้นักเรียนประสบความสำเร็จในการเรียนสูงขึ้น

จากการสำรวจการจัดบริการแนะแนวในโรงเรียนของแต่ละโรงเรียน ในสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอหางดง พบว่า มีการจัดบริการแนะแนวที่แตกต่างกันและมีปัญหาในการจัดบริการแนะแนวในโรงเรียนมากมาย ตรงกับรายงานการวิจัยของ ยูเพ็ญ ศรีพงษ์ (2539, หน้า 16-21) ได้พบปัญหาเกี่ยวกับการดำเนินงานแนะแนวในขณะนี้ คือ ปัญหาการขาดแคลนบุคลากรโดยเฉพาะโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษายังไม่สามารถบรรจุอัตราครูแนะแนวได้ตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ทำให้ขาดบุคลากรทางการแนะแนว จึงทำให้การแนะแนวในโรงเรียนไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร และก่อให้เกิดความสูญเปล่าทางการศึกษาขึ้น เช่น การเกิดปัญหาแก่นักเรียนมากมาย ทำให้นักเรียนบางส่วนออกกลางคันไม่จบการศึกษาหรือจบการศึกษาช้าไป

จากความสำคัญที่กล่าวมาข้างต้น เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับบทบาทของครูแนะแนวตามความคาดหวังของนักเรียน ซึ่งมีผลทำให้บริการแนะแนวในโรงเรียนมีคุณภาพมากยิ่งขึ้น ผู้ศึกษาจึงสนใจที่จะศึกษาบทบาทของครูแนะแนวตามความคาดหวังของนักเรียน เพื่อเป็นแนวทางในการ

ส่งเสริมและแก้ไขปรับปรุงบทบาทครูแนะแนว สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

เพื่อศึกษาบทบาทของครูแนะแนวที่พึงประสงค์ ตามความคาดหวังของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่

ขอบเขตของการศึกษา

ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรที่ใช้ศึกษาในครั้งนี้ คือนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ ที่เรียนอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2542 จำนวน 193 คน

ขอบเขตด้านเนื้อหา

เนื้อหาที่จะทำการศึกษาในครั้งนี้คือ บทบาทของครูแนะแนวที่พึงประสงค์ตามความคาดหวังของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยผู้ศึกษาใน 2 ประการ คือ

1. บทบาทของครูแนะแนว

- บทบาทที่เกี่ยวข้องกับนักเรียน
- บทบาทที่เกี่ยวข้องกับบุคลากรทั้งภายใน ภายนอกโรงเรียน และหน่วยงานต่าง ๆ
- บทบาทที่เกี่ยวข้องกับการปรับปรุงงานแนะแนว

2. คุณลักษณะของครูแนะแนว

- ด้านความรู้ความสามารถ
- ด้านการมีมนุษยสัมพันธ์
- ด้านคุณธรรม และจริยธรรม
- ด้านบุคลิกภาพ

นิยามศัพท์เฉพาะ

ครูแนะแนว หมายถึง ข้าราชการครูที่ปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับการแนะแนวในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2542

นักเรียน หมายถึง นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่

ความคาดหวัง หมายถึง ความคิด ความรู้สึก ความมุ่งหวังของนักเรียนที่จะให้ครูกระทำ หรือประพฤติปฏิบัติบทบาทของครูแนะแนว

บทบาทของครูแนะแนว หมายถึง การแสดงออกของครูแนะแนวในการปฏิบัติต่อกิจกรรมต่าง ๆ ในการแนะแนวที่เกี่ยวข้องกับนักเรียน บุคลากรทั้งภายใน ภายนอกโรงเรียนและหน่วยงานต่าง ๆ และการปรับปรุงงานแนะแนว

คุณลักษณะของครูแนะแนว หมายถึง คุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามความคาดหวังของนักเรียนใน 4 ด้านคือ ด้านความรู้ความสามารถ ด้านการมีมนุษยสัมพันธ์ ด้านคุณธรรมและจริยธรรม และด้านบุคลิกภาพ

ประโยชน์ที่ได้รับจากการศึกษา

1. ได้ทราบถึงบทบาทของครูแนะแนวในความคาดหวังของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่
2. กระตุ้นให้ครูแนะแนวในการปรับปรุงตนเอง
3. สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอหางดงใช้ในการประกอบการปรับปรุงหรือวางแผนพัฒนาครูแนะแนวต่อไป